

14.07.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2025/640
Toplantı Tarihi/Sayısı : 25.06.2025/244
Karar Numarası : 2025/373
Başvuran : F.Y.
N.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Başkanlığı (ÖSYM)
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın 2025 Yükseköğretim Kurumları Sınavına girecek olan çocuğunun engelli adaylara tanınan sınav uygulamalarından yararlanamamasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuza N.Y. için başvuru yapan velisi F.Y.'nin başvuru dilekçesinde özetle:

a. Kızının Ankara ... İmam Hatip Lisesinde 12'nci sınıf öğrencisi olarak eğitim- öğrenim hayatına devam ettiğini, %39 engel oranına sahip özel gereksinimli bir öğrenci olduğunu, başvuru dilekçesi ekinde kızı hakkında düzenlenen 27/8/2021 tarihli Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu'nun (ÇÖZGER) 22/6/2025 tarihine kadar geçerliliği bulunduğunu, anılan raporları Kurumumuza ibraz ettiğini,

b. Lise son sınıf öğrencisi olması nedeniyle bu yıl ÖSYM tarafından düzenlenecek olan Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) gireceğini,

c. YKS'de 2025 yılına kadar "disleksi/özel öğrenim güçlüğü" tanısı bulunan öğrencilere 20 dakika ek süre verilirken bu yıl alınan bir kararla bu uygulamaya hiçbir meşru ve hukuki gerekçe sunulmaksızın son verildiğini, bu durumun kızının psikolojisini son derece olumsuz etkilediğini ve sınav stresini artırdığını,

ç. Engelli öğrencilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak ve önündeki engeller kaldırılarak sınava tabi tutulmaları gerektiğini, 19/02/2025 tarihinde ÖSYM bünyesinde bulunan Engelli Öğrenciler Danışma

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ve Koordinasyon Birimine konu ile ilgili bir dilekçe yazdığını, fakat tarafına olumlu veya olumsuz bir dönüş yapılmadığını,

d. 2025 yılı içerisinde Haziran ayında gerçekleştirilecek olan YKS'ye çok az bir zaman kalması nedeniyle telafisi güç veya imkânsız zarar doğma ihtimali bulunduğu ifade etmiş; konunun Kurumumuz tarafından ivedilikle araştırılmasını, kendi kızı ile aynı durumda olan binlerce özel gereksinimli öğrencinin 2025 YKS'de ek süre yardımı alabilmesi için girişimlerde bulunulmasını ve YKS'de özel öğrenim güçlüğü bulunan engelli öğrencilere ek süre tanınması uygulamasının tekrar getirilmesini talep etmiştir.

3. Muhatap ÖSYM Başkanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. ÖSYM'nin 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli bir kamu kurumu olduğu,

b. 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 347'inci maddesi uyarınca Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kararlarına ve ilgili mevzuat hükümlerine istinaden başta yükseköğretim kurumlarında lisans, lisansüstü öğrenim görece adayların puan sıralamasına göre tespiti, yerleştirilmesi; yükseköğretim kurumlarında atama, yükselmelerde esas alınan sınavlar olmak üzere ulusal ve uluslararası her türlü bilim, yetenek, yabancı dil sınavları ile gerektiğinde yerleştirme işlemlerini ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında ilgili kurumun talebine bağlı olarak kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev almaya veya görevde yükselmeye yönelik sınavları ve gerektiğinde yerleştirme işlemlerini yapma görev ve yetkisine sahip olduğu,

c. Ölçme, seçme ve yerleştirme işlemlerine ilişkin uyulması gereken kuralların kılavuz ile belirlendiği, 6114 sayılı Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesi ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin "*Tanımlar*" başlıklı 346'ncı maddesinde kılavuzun; "ölçme, seçme ve yerleştirme işlemlerine ilişkin uyulması gereken kurallar, duyurular veya yol gösterici açıklamalardan oluşan, adaylar ile diğer ilgilileri bağlayıcı olan basılı veya elektronik ortamdaki bilgi paketi" olarak tanımlandığı,

ç. 6114 sayılı Kanun'un "*Temel ilkeler*" başlıklı 7'nci maddesinin beşinci fıkrasında sınavlarla ilgili her türlü açıklama, başvuru ve sınav sonuçlarının adaylara duyurulmasının ÖSYM'nin internet sayfasında yapılacağı, internet sayfasındaki duyuruların adaylara tebliğ hükmünde olduğu,

d. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "*Yükseköğretime giriş ve yerleştirme*" başlıklı 45'inci maddesi uyarınca Yükseköğretim kurumlarına esasları YÖK tarafından belirlenen merkezi sınavlarla girildiği, bu kapsamda adına başvuru yapılan öğrencinin gireceği YKS'nin de YÖK tarafından belirlenen usul ve esaslara göre ÖSYM tarafından yapılmakta olduğu,

e. YÖK Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 08/03/2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmî Gazete'de

yayımlanan Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik'in (Ek-1) "*Amaç ve kapsam*" başlıklı 1'inci maddesinin "(1) *Bu Yönetmelik; yükseköğretime geçişte (Ek ibare:RG-13/12/2024-32751) yurt dışından öğrenci kabul sınavı hariç olmak üzere Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılan merkezi sınavlar ve yükseköğretim kurumları tarafından yapılan özel yetenek sınavları ile yükseköğretim programlarındaki ders geçmeye yönelik sınavlarda engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarından ve engelli kontenjanlarından yararlanacak olan aday ve öğrencilerin sağlık şartlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.*" düzenlemesine yer verildiği,

f. Anılan Yönetmelik'in "*Ek süre yardımı*" başlıklı 6'ncı maddesinin "(1) *Okuyucu ve/veya işaretleyici yardımı alanlara ek süre verilir. (2) ESKR veya ÇÖZGER'de; Ek-1'deki tanıları, engellilik düzeyleri ve Sağlık Bakanlığı ICD-10- TRM Hastalık ve Sağlık Girişimi Sınıflandırma kodları yer alan engelli aday veya öğrenciler ile (Değişik ibare:RG-13/12/2024-32751) altı yaşını doldurmadan önce işitme engeli tanısı almış, düzeltilmiş engeli %40 ve üzeri veya düzeltilmemiş engeli %70 ve üzeri olanlardan Ek-2'deki kodlar yer alan işitme engelli aday veya öğrenciler ek süre yardımı alabilir.*" hükmünü haiz olduğu,

g. Yine anılan Yönetmelik'in geçici 2'nci maddesinde "(1) *Bu maddenin yayımı tarihinden 2024-2025 eğitim-öğretim yılı başına kadar, yükseköğretime geçişte Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılan merkezi sınavlarda bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.*", "*Yürütme*" başlıklı 18'inci maddesinde "(1) *Bu Yönetmelik hükümlerini Yükseköğretim Kurulu Başkanı yürütür.*" hükümlerinin yer almakta olduğu, mezkûr Yönetmelik hükümlerinin ÖSYM tarafından uygulanan YKS'yi de kapsadığı ve 2025 YKS'den itibaren uygulanmaya başladığı,

ğ. Mezkur Yönetmelik'in ek süre verilecek adayları belirleyen Ek-1'nde yer alan tablonun 8'inci satırında; "*F81.0-F81.9*" ICD kodlarına sahip tanıılı ÇÖZGER'lerde "*orta ve üstü düzey 'Özel gereksinimi vardır (ÖGV)' ve 'Özel koşullu gereksinimi vardır (ÖKGV)' düzey şartı arandığı*",

h. Aynı tanılara sahip Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporları (ESKR) bulunan adaylar için 20/02/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik'in Ek-3'ünde yer alan "*Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) Mevzuatla Uyum Arandığında Kullanılacak Tablo*" kullanılarak işlem yapılmakta olduğu, F81.0- F81.9 tanılarına sahip ESKR bulunan adaylar için adı geçen tablodaki özel gereksinim kodu ve özel gereksinim düzeyi bilgilerinin karşısında yer alan engel oranı (%) değerinin kullanıldığı,

ı. Yükseköğretim Genel Kurulunun 30/01/2025 tarihli toplantısında 2547 sayılı Kanun doğrultusunda yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme ve yerleştirme esaslarını belirleyen YKS Kılavuzunun yayımlanmasının ve uygulanmasının kabul edildiği, 06/02/2025 tarihinde ÖSYM'nin internet sayfasında Kılavuzun yayımlandığı, Kılavuzun "7.11. Engeli/Sağlık Sorunu Olan Adaylar" maddesinin YÖK tarafından hazırlanan Yönetmelik hükümleri uyarınca hazırlandığı,

i. Yine Kılavuzun giriş sayfasında “Sınava başvuran adaylar, kılavuzlarda ve ilgili mevzuatta yer alan düzenlemeleri kabul etmiş sayıldıkları” açıklamalarına yer verildiği ve ilgili kılavuzlar aracılığıyla adaylara tebliğ hükmünde bilgilendirme yapıldığı, bu nedenle 2025 YKS’ye başvuran engelli adayların Kılavuz’da yer alan hükümleri ve yönetmelik eklerini dikkatlice incelemeleri gerektiği,

j. Diğer yandan Yükseköğretim Genel Kurulunun 01/02/2024 tarihli toplantısında yayımlanması ve uygulanması kabul edilen 2024-YKS Kılavuzunun Ek-3’te yer alan “7.11. Engelli/Sağlık Sorunu Olan Adaylar ve Sağlık Durumu/Engel Bilgi Formunun Doldurulması” başlıklı maddesinde “2025 YKS’den itibaren engelli adaylara yönelik sınav uygulamalarında 8 Mart 2022 tarihli Yönetmelik hükümlerinin uygulanacağını” belirtildiği, bir sonraki yıl sınava girecek olan kişilere ve kamuoyuna 2024 yılında bilgilendirme yapıldığı,

k. Özetle; ÇÖZGER raporlarında “F.81.0-F81.9” tanılarına sahip adaylara 2025 YKS’de ek süre verilebilmesi için “Özel Gereksinim Vardır (ÖGV)” düzeyinin yeterli olmadığı, anılan Yönetmelik gereği “Orta ve Üstü Düzey ÖGV-ÖKGV” düzey şartı arandığı ifade edilmiş; ÖSYM’nin YKS’nin uygulayıcısı olduğu, YKS’nin usul ve esasları ile engelli sınav uygulamalarından yararlanacak olan adayların sağlık şartlarının YÖK tarafından belirlendiği, YKS kılavuzlarının YÖK kararları doğrultusunda hazırlandığı belirtilmiştir.

4. Kurumumuz tarafından söz konusu başvuru dosyasında yer alan hususlara ilişkin detaylı ve objektif bir değerlendirmenin yapılabilmesi için konu hakkında uzman görüşüne ihtiyaç hasıl olduğundan dolayı 28/03/2025 tarihli ve ... sayılı yazımız ile YÖK Başkanlığından bilgi/belge ve kurumsal görüş talebinde bulunulmuştur.

5. YÖK Başkanlığı Eğitim-Öğretim Dairesi Başkanlığından alınan yazılı görüşte:

a. 2025 YKS’de disleksi (özel/ özgül öğrenme güçlüğü) ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanıları nedeniyle "Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik" kapsamında okuyucu ve/ya işaretleyici ile ek süre talebi ile başvuran adayların söz konusu taleplerinin Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve ÖSYM görüşleri dikkate alınarak 22/04/2025 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında değerlendirildiği,

b. ÇÖZGER’inde veya ESKR’de "F81.0-F81.9 orta ve üstü düzey ÖGV ve ÖKGV, F90.0-F90.1 orta ve üstü düzeyde ÖGV-ÖKGV" tanısı bulunan adayların raporlarında herhangi bir özel gereksinim düzeyi veya oran belirtilemeyen adayların da 2025 YKS’de anılan Yönetmelik’te yer alan engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarından yararlanabileceğinin uygun görüldüğü ifade edilmiştir.

6. Bunun üzerine 29/04/2025 tarihli ve ... sayılı Kurum sayılı yazı ile muhatap Kurumdan;

a. Hakkında başvuru yapılan çocuğun sahip olduğu ÇÖZGER dikkate alınarak başvuranın

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

dilekçesinde belirttiği 2025 YKS'de engelli bireylere yönelik sınav uygulamalarından yararlanabilmesinin mümkün olup olmadığı,

b. Hakkında başvuru yapılan çocuğun durumunun yeniden gözden geçirilerek ek süre yardımından yararlanmasının mümkün olup olmadığı,

c. Mümkün ise başvuru hakkında ÖSYM tarafından sunulan ek süre yardımı içeriğine sahip makul düzenleme talebinin yerine getirildiğini gösterir belgenin sunulması talep edilmiş olup,

ç. 6701 sayılı Kanun'un "*İhlal İncelemeleri*" başlıklı 18'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; başvurunun uzlaşma ile sonuçlandırılması hakkında kabul veya ret şeklindeki cevabı ve (varsa) uzlaşmaya dair görüşü; adı geçen sınava çok az bir süre kalması nedeniyle telafisi güç ve imkansız zararın doğma ihtimaline istinaden ivedilikle Kurumumuza iletilmesi istenmiştir.

7. Uzlaşma teklifimize dair muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte:

a. Hakkında başvuru yapılan adaya YÖK Başkanlığının 25/04/2025 tarihli ve ... sayılı yazısına ve aday tarafından ÖSYM Başkanlığına gönderilen 19/02/2025 tarihli ve ... sayılı dilekçeye istinaden ek süre, okuyucu-işaretleyici yardımı verildiği, Aday İşlemleri Sistemi (AİS) ile 2025-YKS Başvuru Kayıt Bilgilerine yansıtıldığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Anayasa'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

(...) Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

9. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

10. Anayasa'nın "*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*" başlıklı 42'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı

kanunla tespit edilir ve düzenlenir. (...)

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir. Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. (...)"

11. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre; "doğrudan ayrımcılık, bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi"; (f) bendine göre; "engelli, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi" (i) bendine göre ise makul düzenleme; "Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri" ifade eder."

12. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

13. Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı

ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

14. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

(2) Birinci fıkroda belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

15. Mezkûr Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Kurumun görevleri şunlardır: (...) (g) ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek (...)”

16. 6701 sayılı Kanun'un “Kurulun görev ve yetkileri” başlıklı 11'inci maddesinin (b) bendinde "Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin... gerekli hâllerde uzlaşma sürecini sonuçlandırmak" Kurulun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

17. 6701 sayılı Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(2) İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

(...) (7) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur. (...)”

18. Mezkûr Kanun'un “İhlal incelemeleri” başlıklı 18’inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır. Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir. Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

19. 24/10/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Uzlaşma” başlıklı 52’nci maddesi şöyledir:

“Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir. Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

20. Mezkûr Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

21. Mezkûr Yönetmelik'in “Uzlaşma kararı” başlıklı 71’inci maddesi ise şöyledir:

“Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52’nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

22. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişinin Kuruma başvurabileceği düzenlenmektedir. Başvuran velinin dilekçesinden, 21-22/06/2025 tarihlerinde ÖSYM tarafından gerçekleştirilecek olan YKS'ye girecek olan çocuğunun engelli adaylara tanınan sınav uygulamalarından yararlanamaması nedeniyle 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

23. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” hükmü bulunmaktadır. Bu doğrultuda başvuran velinin 19/02/2025 tarihli ve ... sayılı dilekçe ile ÖSYM bünyesinde bulunan Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimine müracaat ettiği ancak muhatap Kurum tarafından kendisine belirtilen süre içerisinde olumlu ve/ya olumsuz bir şekilde cevap verilmediği anlaşılmıştır.

24. Ayrımcılık yasağı, milletlerarası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”

25. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesine göre; “Engelliliğe dayalı ayrımcılık siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı” içermektedir. Aynı maddeye göre makul düzenleme ise engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz olmayan veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade etmektedir (TİHEK, B. No: 2024/2046, K. No: 2025/191, 08/04/2025, para. 27).

26. Yine Sözleşme'nin “Ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik” başlıklı 5'inci maddesinde yer alan; “Taraflar Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuftan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraflar Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve

engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar. Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.” hükmü uyarınca engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmış ve devletlerin eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemeler yapma yükümlülüğü vurgulanmıştır. (TİHEK, B. No: 2024/1992, K. No: 2025/80, 11/02/2025, para. 21).

27. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nin (ÇHS) 23’üncü maddesinde, Taraf Devletlerin, zihinsel ya da bedensel engelli çocuklar için saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar sağlamayı kabul ettikleri düzenlenmiştir. Saygınlığın güvence altına alınmasının ve yaşama etkin biçimde katılım sağlanabilmesinin yolu ise engelli çocukların akranları ile eşit bir şekilde eğitim hakkında yararlanabilmesi ile mümkün olacaktır (TİHEK, B. No: 2023/109, K. No: 2023/523, 04/07/2023, para. 16).

28. Eğitim hakkı, uluslararası hukukta ve ulusal mevzuatta güvence altına alınmış evrensel bir haktır ve engelliler de dahil olmak üzere tüm bireyler için geçerlidir. Uluslararası hukuk çerçevesinde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (İHEB) 26’ncı maddesinde, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ESKHS)’nin 13’üncü maddesinde, BM ÇHS’nin 28’inci maddesinde, AİHS’e Ek 1 Nolu Protokol (P-1)’ün 2’nci maddesinde ve EHİS’in 24’üncü maddesinde ve çeşitli uluslararası belgelerde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanımında ayrımcılığın önlenmesine ve evrenselliğin sağlanmasına vurgu yapılmaktadır (TİHEK, B. No: 2021/997, K. No: 2022/385, 14/06/2022, para. 17).

29. Bu kapsamda AİHS (P-1)’in “Eğitim Hakkı” başlıklı 2’nci maddesine göre “Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.” İHEB’in 26’ncı maddesine göre “Herkes eğitim hakkına sahiptir.” ve Beyannamenin 2’nci maddesi uyarınca “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.” (TİHEK, B. No: 2021/997, K. No: 2022/385, 14/06/2022, para. 18). Bununla birlikte EHİS’in “Eğitim hakkı” başlıklı 24’üncü maddesinde de engellilerin eğitim hakkı teyit edilerek evrensel eğitim hakkını engelliler için etkili kılmanın yolu olarak kapsayıcı eğitimin önemine dikkat çekilmiştir. (TİHEK, B. No: 2024/2046, K. No: 2025/191, 08/04/2025, para. 34).

30. EHİS’in 24’üncü maddesi kapsamında, Engelli Kişilerin Hakları Komitesi tarafından 2016 yılında kabul edilen “İçermeci Eğitim Hakkı” üzerine 4 No.lu Genel Yorum, engelli öğrencilerin eğitim hakkının erişilebilir ve kapsayıcı bir şekilde sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Komite, eğitim sistemlerinin yalnızca fiziksel erişilebilirlik değil, aynı zamanda bilgi ve iletişim araçları, öğretim yöntemleri ve sınav uygulamaları gibi tüm yönleriyle erişilebilir olması gerektiğini belirtmektedir. İçermeci eğitimin temel bir unsuru olarak engelli öğrencilerin okulda öğrenimden, mesleki ve yükseköğrenime, hatta

çalışma yaşamına geçişi sağlamak için desteklenmesi gerektiğine, öğrenenlere makul uyumlaştırma sağlanarak değerlendirmelerde ve sınav prosedürlerinde eşit muamele gösterilmesi, kapasiteleri ve kazanımlarının başkalarıyla eşit olarak tasdik edilmesi gerektiğine değinilmektedir. Bu bağlamda, engelli öğrencilerin sınavlarda karşılaştıkları zorlukların, engellilik durumlarından kaynaklanan gereksinimlere uygun düzenlemelerle aşılması gerektiği, engelli öğrencilerin eğitim hakkının tam anlamıyla sağlanabilmesi için sınav uygulamalarının da dahil olmak üzere tüm eğitim süreçlerinin erişilebilir ve eşitlikçi bir şekilde düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

31. Somut olayda Kurumumuza başvuran veli, 2025 YKS'ye girecek kızı için yaptığı başvuruda; disleksi, öğrenme güçlüğü ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrenciler için ÖSYM'nin sağladığı ek süre ve okuyucu gibi sınav uygulamalarının 2025'te değiştirilmesi nedeniyle, bir önceki yıl gerçekleştirilen sınav uygulamalarına kıyasla kızının bu haklardan yararlanamamasının engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğunu ileri sürmüştür.

32. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Uzlaşma kararı*" başlıklı 71'inci maddesi; "*Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.*" hükmünü haizdir. Kurumumuz tarafından yapılan yazışmalar neticesinde; hakkında başvuru yapılan adaya, YÖK Başkanlığının ve adayın dilekçesi doğrultusunda ek süre ve okuyucu/işaretleyici yardımı sağlandığı ve bu bilgilerin Aday İşlemleri Sistemine işlendiği bildirildiğinden; başvuranın da mağduriyetini giderecek şekilde sınav uygulamasının hayata geçirildiği anlaşıldığından 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi ile mezkûr Yönetmelik'in 52'inci ve 71'inci maddeleri uyarınca başvurunun uzlaşmayla sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

25/6/2025 tarihinde ile OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi
(İzinli)